

12. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : протокол Ради Європи від 20 березня 1952 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_535.

13. Judgment of the Chamber of the European Court of Human Rights of September the 24th 1993 in Case of Papamichalopoulos and others v. Greece [Computer-assisted resource]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57836#{"item id":\["001-57836"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57836#{).

14. Judgment of the Chamber of the European Court of Human Rights of November the 3rd 2011 in Case of Naci Akkuş and Necmi Akkuş v. Turkey [Computer-assisted resource]. – Access mode : <http://caselaw.echr.globe24h.com/0/0/turkey/2011/11/03/case-of-naci-akkus-and-necmi-akkus-v-turkey-107254-10443-08.shtml>.

15. Judgment of the Chamber of the European Court of Human Rights of October the 11th of 2011 in Case of Vassallo v. Malta [Computer-assisted resource]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-69560#{"fulltext":\["\(\\"land acquisition\"\)\]","item id":\["001-106773"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-69560#{).

16. Arrêt de Cour Européenne des Droits de l'Homme de 18 mars 2008 en l'affaire Maio c. Italie [Accessible par ordinateur]. – Mode d'accès : [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx#{"itemid":\["001-85474"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx#{).

17. Judgment of the Chamber of the European Court of Human Rights of November the 22nd of 2011 in Case of Curmi v. Malta [Computer-assisted resource]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-69560#{"fulltext":\["\(\\"land acquisition\"\)\]","item id":\["001-107548"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-69560#{).

УДК 347.44:004.738.5

ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН ЗА ДОГОВОРОМ НАДАННЯ ПОСЛУГ ДОСТУПУ В ІНТЕРНЕТ (ДОГОВОРОМ ІНТЕРНЕТ-ПРОВАЙДІНГУ)

THE RIGHTS AND OBLIGATIONS OF THE PARTIES UNDER THE CONTRACT OF RENDERING OF SERVICES OF INTERNET ACCESS (CONTRACT INTERNET PROVIDERS)

Ємельянчик С.О.,

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри цивільного права № 2

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті розглянуто питання щодо прав та обов'язків сторін договору Інтернет-провайдингу. Встановлено, що обсяг прав та обов'язків сторін значною мірою визначається природою самого договору. Договір Інтернет-провайдингу є публічним і договором приєднання. Проаналізовано основні права й обов'язки сторін. Визначено, що правовий статус сторін відзначається певною нерівністю. Споживач потребує підвищеного захисту забезпечення своїх прав, оскільки він не є фахівцем і може бути не обізнаним у деталях надання відповідних послуг.

Ключові слова: Інтернет, провайдер, договір Інтернет-провайдингу, телекомунікації, право, обов'язок, споживач.

В статье рассмотрен вопрос относительно прав и обязанностей сторон договора Интернет-провайдинга. Установлено, что объем прав и обязанностей сторон в значительной степени определяется природой самого договора. Договор Интернет-провайдинга является публичным и договором присоединения. Проанализированы основные права и обязанности сторон. Определено, что правовой статус сторон отмечается определенным неравенством. Потребителю требуется повышенный уровень обеспечения защиты своих прав, поскольку он не является специалистом и может быть не осведомленным в деталях предоставления соответствующих услуг.

Ключевые слова: Интернет, провайдер, договор Интернет-провайдинга, телекоммуникации, право, обязанность, потребитель.

The article the question concerning the rights and obligations of the parties Internet providers. It is established that the scope of the rights and obligations of the parties largely determined by the nature of the treaty itself. The contract is providing public and contract of adhesion. Analyzed the basic rights and obligations of the parties. Determined that the legal status of the parties noted a certain inequality. The consumer requires a high level of protection of their rights, because he is not a specialist and may not be knowledgeable in the details of providing such services.

Key words: Internet, service provider, contract Internet providers, telecommunications, law, duty, consumer.

Інтернет як глобальна світова мережа є невід'ємним елементом функціонування постіндустріального суспільства. Кількість користувачів Інтернету щороку збільшується. Інтернет став перетворюватися в систему масового телекомунікаційного обслуговування загального доступу.

Зміст відносин між провайдером і користувачем оформлюється договором надання послуг доступу в Інтернет (договором Інтернет-провайдингу), де фіксуються, як правило, оплата, строк дії договору, права й обов'язки сторін, відповідальність за їх порушення. Зазвичай до договору надається регламент провайдера, що розкриває основні поняття і дає більш широкий перелік послуг і умов взаємодії сторін. Однак на практиці виникає проблема належного балансу прав та обов'язків сторін договору.

Договір Інтернет-провайдингу поки що мало досліджений з точки зору наукового визначення специфіки відносин, що виникають у зв'язку з його існуванням і практичним застосуванням. Серед науковців, які займалися такими дослідженнями, треба назвати І.В. Жилінкову [1], О.І. Савельєва [2], С.В. Петровського [3], О.А. Богущького [4]. Питання прав та обов'язків сторін за договором Ін-

тернет-провайдингу також не знайшло широкої дискусії серед юридичного співтовариства. Відповідно, намагання знайти відповідь на зазначене вище питання, вказати можливі напрями вирішення згаданої проблеми є визначальним при постановці завдань і формулюванні цілей цієї статті.

Досить поширеною в тій чи іншій інтерпретації є думка, що умови стосовно прав та обов'язків сторін становлять зміст будь-якого договору. Такі права й обов'язки мають сторони договору Інтернет-провайдингу. При цьому, оскільки договір про надання послуг доступу до Інтернету є двостороннім, то його зміст найкраще проявляється у змісті обов'язків сторін, яким кореспондуються адекватні права цих сторін.

Питання про права й обов'язки сторін, умови, зміст цивільно-правового договору є дискусійним у цивілістиці. Це, зокрема, виникло тому, що в ЦК УРСР і цивільних кодексах інших колишніх радянських республік безпосередньо не розкривався зміст договору, а також не містилося критеріїв співвідношення умов договору та прав і обов'язків сторін.

Згідно зі ст. 628 ЦК України [5] зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Тобто, у ЦК України взагалі не згадуються права й обов'язки сторін договору. Отже, можна констатувати, що в чинному ЦК України впроваджена концепція змісту договору-правочину у вигляді певної сукупності його умов. Імовірно розробники ЦК України мали на меті визначити в цій статті загальні договірні умови, а визначення їх конкретних умов вирішили передбачити в тих нормах ЦК України, які регулюють окремі види договорів, у тому числі договір про надання послуг.

Якщо проаналізувати норми ЦК України, що регулюють будь-який цивільно-правовий договір, то можна побачити, що так чи інакше цими нормами прямо чи опосередковано визначаються права й обов'язки сторін, оскільки лише завдяки ним забезпечується реалізація договірної мети, особливо у разі негативного розвитку договірних правовідносин. При цьому певні істотні умови, а також права й обов'язки вже закріплюються в легальних визначеннях того чи іншого договору.

Однак у ст. 628 ЦК України не враховується та обставина, що умови договору фактично визначають предмет договору та права й обов'язки сторін. Тому зміст договору мають становити умови про предмет і про права й обов'язки сторін.

Оцінюючи співвідношення умов та прав і обов'язків у договорі можна зробити висновок, що умови договору характеризують його статику, а права й обов'язки – його динаміку. Тобто, лише за допомогою наявності у сторін відповідних прав та обов'язків можлива реалізація умов договору. Таким чином, вбачається доцільним зупинитися окремо на правах та обов'язках сторін договору Інтернет-провайдингу.

Обсяг прав та обов'язків сторін значною мірою визначається природою самого договору. Договір Інтернет-провайдингу є публічним договором та договором приєднання. У зв'язку з цим, правовий статус сторін відзначається певною нерівністю. Споживач потребує підвищеного захисту забезпечення своїх прав, оскільки він не є фахівцем і може бути не обізнаним у деталях надання відповідних послуг, тому потребує додаткових гарантій забезпечення своїх інтересів.

Саме тому практично всі права й обов'язки сторін знайшли безпосереднє закріплення в законодавстві. Так, вони передбачені в Законі України «Про телекомунікації» [6], у Правилах надання та отримання телекомунікаційних послуг [7] і в Основних вимогах до договору про надання телекомунікаційних послуг [8].

Права споживача є досить різноманітними. Зокрема, споживачу гарантується з боку держави вільний доступ до телекомунікаційних послуг і захист своїх прав. Зазначені права своєю суттю є конституційними й належать будь-якій людині. Реалізуючи принцип свободи договору в цивільному праві громадянин може на власний розсуд обирати провайдера, вид і кількість телекомунікаційних послуг поряд з послугою доступу до глобальної мережі.

Окрім згаданих прав, на будь-якого абонента договору Інтернет-провайдингу поширюються всі права, характерні для споживача телекомунікаційних послуг взагалі.

До таких можна віднести:

- отримання від оператора, провайдера телекомунікацій наявних відомостей щодо наданих телекомунікаційних послуг;

- повернення від оператора, провайдера телекомунікацій невикористаної частки коштів у разі відмови від передплатених телекомунікаційних послуг у випадках і в порядку, визначених правилами надання й отримання цих послуг;

- відмову від телекомунікаційних послуг у порядку, встановленому договором про надання телекомунікацій-

них послуг; відшкодування збитків, заподіяних унаслідок невиконання чи неналежного виконання оператором, провайдером телекомунікацій обов'язків, передбачених договором із споживачем чи законодавством;

- оскарження неправомірних дій операторів, провайдерів телекомунікацій шляхом звернення до суду й уповноважених державних органів; відмову від оплати телекомунікаційної послуги, яку вони не замовляли;

- отримання відомостей щодо можливості та порядку відмови від замовленої телекомунікаційної послуги; безоплатне отримання від оператора, провайдера телекомунікацій рахунків за надані телекомунікаційні послуги.

За особистим зверненням споживача з урахуванням технічної можливості обладнання телекомунікаційної мережі нарахована до сплати сума за надані послуги повинна бути розшифрована тільки за той розрахунковий період, до якого споживач має претензії, із зазначенням номера абонента, якого викликав споживач, виду послуги, часу початку й закінчення кожного сеансу зв'язку, обсягу наданих послуг, суми коштів до сплати за кожний сеанс зв'язку. Телекомунікаційні послуги, які надаються знеособлено (анонімно), розшифровці не підлягають.

Зазвичай договір надання послуг доступу в Інтернет має свою специфіку, що знаходить своє відображення у відповідних правах споживача. Наприклад, щодо можливості обмежити послуги доступу до Інтернету, що здійснюється шляхом набору коду через телефонну мережу за наявності в оператора технічної можливості; отримувати від оператора, провайдера інформацію щодо якості, вартості та порядку надання послуг з доступу до Інтернету; вживати заходів стосовно недопущення використання власних мережних ідентифікаторів, адрес і доменних імен іншими особами.

Інші права абонента можуть встановлюватися безпосередньо в договорі. Як правило, до них належать такі:

- дострокове розірвання договору на вимогу споживача за умови попередження ним оператора, провайдера у визначений у договорі строк, але не більше ніж 30 календарних днів;

- збереження персональних ідентифікаційних атрибутів на термін, зазначений у письмовій заяві на тимчасове відключення абонентського обладнання, за умови внесення споживачем абонентної плати за період відключення;

- несплату абонентної плати за весь час пошкодження (аварії) телекомунікаційних мереж, що призвело до припинення надання телекомунікаційних послуг, у разі порушення оператором, провайдером контрольних термінів усунення пошкоджень (аварії), що виникли не з вини споживача.

Стосовно обов'язків провайдера при наданні послуг з доступу до Інтернету, то до таких законодавець відносить наступні:

- своєчасно надавати споживачу вичерпну й достовірну інформацію щодо укладення договору, а також щодо умов надання послуг з доступу до Інтернету;

- вести достовірний облік телекомунікаційних послуг, що надаються споживачеві;

- оприлюднювати тарифи на телекомунікаційні послуги, що встановлюються самим оператором, не пізніше ніж за сім календарних днів до їх введення;

- попереджувати споживачів про можливе скорочення переліку телекомунікаційних послуг чи відключення їх кінцевого обладнання у випадках і порядку, передбачених правилами надання й отримання цих послуг;

- надавати послуги за встановленими показниками якості відповідно до стандартів та інших нормативних документів, умов договору та наданої ним інформації про умови надання послуг;

- забезпечувати правильність застосування тарифів;

- оприлюднювати в засобах масової інформації або доводити письмово до відома споживачів тарифи на надан-

ня послуги з доступу в Інтернет, що встановлюються ним самостійно, не пізніше ніж за сім календарних днів до їх запровадження;

– зберігати дані обліку наданих послуг з доступу в Інтернет протягом строку позовної давності, визначеного законодавством, надавати інформацію щодо споживачів та наданих їм телекомунікаційних послуг у порядку, встановленому законодавством;

– інформувати споживачів про аварії на телекомунікаційних мережах та про орієнтовні строки усунення їх наслідків;

– усувати пошкодження зв'язку в строки, передбачені нормативними документами у сфері телекомунікацій;

– приймати від фізичних і юридичних осіб заяви про надання телекомунікаційних послуг, вести їх облік та задовольняти у міру появи технічних можливостей, давати відповіді у строки, передбачені законодавством;

– установлювати або змінювати перелік послуг за заявою абонента згідно з технічними можливостями;

– забезпечувати з'єднання на замовлення споживача з будь-яким абонентом телекомунікаційної мережі загального користування;

– інформувати споживача про перелік сертифікованого абонентського обладнання, яке можна підключати до Всесвітньої мережі (на запит споживача);

– інформувати споживача про строк, при настанні якого може бути припинено надання послуг, на які не нараховується щомісячна плата і які потребують постійного використання ресурсів телекомунікаційних мереж, якщо абонент не користувався цими послугами;

– надавати послуги з доступу в Інтернет у строки, передбачені договором і законодавством, направлення своїх працівників за викликом споживача для усунення пошкоджень абонентського обладнання, абонентської лінії, виконання інших робіт за наявності посвідчення з фотокарткою, скріпленого печаткою, із зобов'язанням пред'являти посвідчення споживачу;

– вживати відповідно до законодавства заходів щодо забезпечення тасмниці інформації, що передається телекомунікаційними мережами, конфіденційності інформації про споживача та послуги, які він отримав чи замовляв;

– вживати заходів щодо усунення причин зниження якості послуг, у тому числі тих, що надаються поза мережами оператора;

– надавати споживачу консультаційну підтримку;

– оператор, провайдер Інтернет-доступу, який припиняє діяльність з надання телекомунікаційних послуг, зобов'язаний попередити споживача не пізніше ніж за три місяці до припинення надання телекомунікаційних послуг;

– у разі анулювання чи визнання недійсною ліцензії, вилучення номерного та/або радіочастотного ресурсу внаслідок порушення оператором, провайдером телекомунікацій законодавства такий оператор, провайдер зобов'язаний відшкодувати абоненту витрати, пов'язані з припиненням надання телекомунікаційних послуг, у встановленому законом порядку.

Окрім обов'язків, провайдер має й певні права. Проте такі права доцільно розглядати в аспекті обов'язків споживача за договором. Цей підхід можна пояснити тим, що закон не виходить з того, що оператор потребує додаткових гарантій здійснення його прав. Оскільки оператор є фахівцем у галузі надання телекомунікаційних послуг, і він, на відміну від споживача, є суб'єктом підприємницької діяльності саме в цій сфері. У зв'язку з цим, при аналізі змісту договору Інтернет-провайдингу основну увагу необхідно приділити обов'язкам споживача. Саме їм і кореспондують основні права оператора.

Обов'язки споживача можна поділити на окремі групи:

1) загальні:

– укладати договір;

– виконувати умови договору про надання послуг доступу в Інтернет у разі його укладення;

– надавати достовірні реквізити при здійсненні реєстрації;

– повідомляти у місячний строк оператора, провайдера про зміну обов'язкових реквізитів, передбачених у договорі;

2) використання кінцевого обладнання:

– використовувати кінцеве обладнання, на яке видано документ про підтвердження його відповідності вимогам нормативних документів у сфері телекомунікацій;

– не допускати використання свого кінцевого обладнання для вчинення протиправних дій або дій, що суперечать інтересам національної безпеки, оборони та охорони правопорядку;

– не допускати використання на комерційній основі кінцевого обладнання для надання телекомунікаційних послуг третім особам;

– дотримуватися правил (порядку) користування кінцевим обладнанням у пунктах колективного користування;

– утримувати у справному стані кінцеве обладнання в межах приватного житлового будинку, квартири, приміщення, присадибної ділянки;

– повідомляти на запит оператора, провайдера тип кінцевого обладнання, що використовується для отримання телекомунікаційних послуг;

3) контролю за належним наданням послуги:

– у разі використання абонентами лічильників обліку тривалості телекомунікаційних послуг, що встановлюються на кінцевому обладнанні для перевірки правильності нарахування плати за отримані послуги, абоненти зобов'язані:

а) використовувати лічильники, що мають документ про підтвердження відповідності згідно із законодавством України;

б) періодично здійснювати метрологічну перевірку лічильників як засобів виміральної техніки в порядку, визначеному законодавством України;

4) вчасної оплати наданої послуги:

– здійснювати оплату замовлених послуг доступу в Інтернет у розмірах і в строки, встановлені договором відповідно до законодавства.

5) з метою дотримання загальноприйнятих правил Всесвітньої мережі споживач (абонент) не може:

– використовувати мережні ідентифікатори інших осіб;

– фальсифікувати мережні ідентифікатори;

– використовувати неіснуючі мережні ідентифікатори;

– замовляти та пропонувати розсилання спаму;

– розсилати спам;

– вчиняти та сприяти вчиненню будь-яких дій, що перешкоджають роботі інших споживачів послуг з доступу в Інтернет або нормальному функціонуванню обладнання оператора, провайдера;

– брати участь у будь-яких діях, що можуть бути причиною припинення та/або порушення функціонування будь-якого елемента Інтернет;

– порушувати правила використання, встановлені власником окремого елемента Інтернету.

Невиконання споживачем зазначених обов'язків надає можливість провайдеру застосовувати свої права, як правило, вони пов'язані з притягненням до відповідальності споживача. Наведений перелік прав та обов'язків сторін договору Інтернет-провайдингу встановлюється на нормативному рівні. Використовуючи принцип диспозитивності в цивільному праві, сторони є вільними при укладенні договору та визначенні умов, за винятком випадків, зазначених у ст. 6 ЦК України. Тому додатково договір Інтернет-провайдингу може містити й інші умови, права й обов'язки, встановлені сторонами.

Разом з тим аналіз практики щодо закріплення прав та обов'язків сторін у договорі Інтернет-провайдингу свід-

чить про дещо інше. Як правило, провайдери, користуючись конструкцією договору приєднання, розробляють примірні зразки договорів, що не містять і третьої частини прав та обов'язків, передбачених у законодавстві. Натомість спостерігається інша тенденція – зазвичай у договорі, наданому провайдером, більшість обов'язків стосується не його, а споживача. Стосовно обов'язків провайдера, то тут ситуація повністю протилежна. Зловживання з боку провайдера очевидні.

Виправити ситуацію можна шляхом розробки єдиного обов'язкового типового договору про надання послуг доступу в Інтернет, у якому на нормативному рівні можна було б забезпечити баланс сторін. Така спроба була здійснена 29 листопада 2012 р. № 624 на виконання ст. 63 Закону України «Про телекомунікації» Рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації були затверджені Основні вимоги до договору про надання телекомунікаційних по-

слуг, де передбачено їх обов'язковість для суб'єктів телекомунікацій. Однак, на жаль, законодавець не встановлює прямої відповідальності за недотримання зазначених вище вимог. Це, у свою чергу, не вирішує ситуацію і на практиці споживач не може забезпечити свої права на договірному рівні, а можливість лише судового захисту, ще раз підтверджує порушення принципу рівності сторін, хоча реалізація останнього має бути пріоритетом державного регулювання.

Окрім наведених проблем, законодавцем залишаються невирішеними й більш глобальні питання. Наприклад, як забезпечити права й обов'язки сторін у випадку укладення договору в усній формі, або якщо доступ в Інтернет надається взагалі без договору (можливість цього передбачена безпосередньо в Законі України «Про телекомунікації» та Правилах надання та отримання телекомунікаційних послуг).

Вирішення цих проблем можливе лише шляхом відповідних, послідовних дій з боку законодавця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ:

1. Жилинкова І. Договір о предоставлении услуг доступа в Интернет (договор Интернет-провайдера) / І. Жилинкова // Підприємництво, госп-во і право. – 2002. – № 11. – С. 3–6.
2. Савельев А.І. Правовая природа договоров с участием Интернет-провайдера / А.І. Савельев // Законы России: опыт, анализ, практика. – 2008. – № 6. – С. 54–58.
3. Петровский, С.В. Интернет-услуги в правовом поле России / С.В. Петровский. – М.: Изд. сервис, 2003. – 272 с.
4. Богуцький О.А. Права та обов'язки сторін за договором про надання телекомунікаційних послуг / О.А. Богуцький // Підприємництво, госп-во і право. – 2007. – № 12. – С. 46–50.
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 березня 2003 року / Верховна Рада України. Офіц. вид. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
6. Про телекомунікації : Закон України від 08.11.2003 р. № 1280-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
7. Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг : Постанова Каб. Міністрів України від 11.04.2012 р. № 295 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 29. – С. 21. – Ст. 1074.
8. Основні вимоги до договору про надання телекомунікаційних послуг : Рішення НКРЗ від 29.11.2012 р. № 624 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 100. – Ст. 410.

УДК 347.633-053.2:054.6(477)

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ–ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ

LEGAL CONSEQUENCES OF ADOPTION OF CHILDREN-CITIZENS OF UKRAINE BY FOREIGN NATIONALS

Журило С.С.,

асистент кафедри цивільного та господарського права і процесу Міжнародного гуманітарного університету

У статті розглянуто питання, пов'язані з правовими наслідками усиновлення дітей-громадян України іноземними громадянами. Зокрема, проаналізовані законодавчі та нормативно-правові акти, які регулюють дані питання. Пріоритетна увага розгляду питань щодо укладення Україною міжнародно-правових договорів з питань усиновлення.

Ключові слова: усиновлення іноземними громадянами, правові наслідки усиновлення, усиновлювач, усиновлений.

В статье рассмотрены вопросы, связанные с правовыми последствиями усыновления детей-граждан Украины иностранными гражданами. В частности, проанализированы законодательные и нормативно-правовые акты, которые регулируют данные вопросы. Уделено внимание рассмотрению вопросов относительно заключения Украиной международно-правовых договоров по вопросам усыновления.

Ключевые слова: усыновление иностранными гражданами, правовые последствия усыновления, усыновитель, усыновленный.

The article examines the issues related to the legal consequences of adoption of children-citizens of Ukraine by foreign nationals. In particular, it is analyzed the legislation and regulations that govern these issues. Attention is paid to the consideration for Ukraine to conclude international treaties on adoption.

Key words: adoption by foreign citizens, legal consequences of adoption, adoptive parent, adopted.

Постановка проблеми. Усиновлення є правовим інститутом, що має створити між усиновленим та усиновлювачами відносини, найбільш близькі до тих, що виникають між батьками й рідними дітьми. У наш час «соціальне материнство і батьківство» набуває такого самого права на існування, як і біологічне. Усиновлення зумовлює 1) правовстановлюючі та 2) правоприпиняючі правовідносини.

За загальним правилом, одночасно з усиновленням припиняються всі правовідносини між усиновленим та його кровними батьками й родичами (за деякими винятками, визначеними законом).

Відповідно до п. п. 2, 3 ст. 21 Конвенції про права дитини 1989 р., усиновлення іноземними громадянами може розглядатися як альтернативний спосіб догляду за дити-